

Проект

**Професійний стандарт
КЛІНІЧНИЙ ПСИХОЛОГ**

(дата внесення до Реєстру кваліфікацій)

Цей стандарт стосується професіоналів з вищою немедичною освітою з психологічної допомоги у закладах охорони здоров'я у відповідності до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників (Випуск 78),

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 29 березня 2002 р. [№ 117](#) зі змінами від 25.01.2023, № 138

I. Назва професійного стандарту. Клінічний психолог					
II. Загальні відомості про професійний стандарт					
Мета діяльності за професією - психодіагностика, промоція психічного здоров'я, превенція психічних розладів, абілітація та реабілітація психосоціального функціонування.					
2. Назва виду (видів) економічної діяльності, секції, розділу, групи, класу економічної діяльності та їх код згідно з Національним класифікатором України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» (за потреби)					
Q	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	86	Охорона здоров'я	86.90	Інша діяльність у сфері охорони здоров'я
3. Назва (назви) професії (професій) та код (коди) підкласу (підкласів) (групи) професії згідно з Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій»					
Розділ 2 Професіонали Підрозділ 24 Інші професіонали Клас 244 Професіонал в галузі економіки, соціології, археографії, археології, географії 2445.2 Клінічний психолог					
4. Узагальнена назва професії (за потреби) 2445.2 Клінічний психолог					
5. Назви типових посад (за потреби)					
6. Професійна (професійні) кваліфікація (кваліфікації), її (їх) рівень згідно з Національною рамкою кваліфікацій					
Клінічний психолог, 7 рівень НРК					
7. Назва (назви) документа (документів), що підтверджує (підтверджують) професійну кваліфікацію особи					
Дипломи магістра або спеціаліста ¹ у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія», «Практична психологія» або прирівняних до неї ² (загальна тривалість вищої освіти за вказаними спеціальностями не менше 5 років денної форми навчання або 330 кредитів ЄКТС) за освітніми програмами, акредитованими Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або іншими агентствами з акредитації, які мають визнання від МОН України, або самим МОН України (для освіти, яка здобувалася до створення НАЗЯВО),					

¹ Відповідно до підпункту 2 пункту 2 розділу XV Закону України № 1556-VII «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року вища освіта за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста (повна вища освіта) прирівнюється до вищої освіти ступеня магістра.

² Відповідно до Наказу № 1151 від 06 листопада 2015 року «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266.

за умови, що (1) Принаймні один з цих дипломів отриманий за освітньою програмою з клінічної психології або іншими програмами у сфері психічного здоров'я, нейропсихології, медичної або реабілітаційної психології або, за відсутності згаданої спеціалізації наявний (2) Документ про підвищення професійної кваліфікації за спеціалізацією «Клінічна психологія» (мінімум 30 кредитів ЄКТС), виданий закладом вищої освіти, ліцензованим МОН України.		
III. Здобуття професійної кваліфікації та професійний розвиток		
1. Здобуття професійної кваліфікації (назва професійної та/або часткової професійної кваліфікації; суб'єкти, уповноважені законодавством на присвоєння/підтвердження та визнання професійних кваліфікацій)		
Назва професійної та/або часткової професійної кваліфікації	Суб'єкти, уповноважені законодавством на присвоєння / підтвердження та визнання професійних кваліфікацій	
	Кваліфікаційні центри	Суб'єкти освітньої діяльності
Клінічний психолог	Присвоюють професійну кваліфікацію на основі врахування пункту (2) розділу II.7 цього Стандарту.	Присвоюють професійну кваліфікацію на основі врахування пункту (1) розділу II.7 цього Стандарту.
2. Професійний розвиток		
1) з присвоєнням наступної професійної кваліфікації (назва професійної та/або часткової професійної кваліфікації; суб'єкти, уповноважені законодавством на присвоєння/підтвердження та визнання професійних кваліфікацій);		
Назва професійної та/або часткової професійної кваліфікації	Суб'єкти, уповноважені законодавством на присвоєння / підтвердження та визнання професійних кваліфікацій	
	Кваліфікаційні центри	Суб'єкти освітньої діяльності
Клінічний психолог III кваліфікаційної категорії	Стаж роботи за професійною кваліфікацією «Клінічний психолог» 1 рік повної зайнятості під супервізією клінічного психолога II і вище категорій. Безперервний професійний розвиток (40 годин).	Не передбачено професійним стандартом
Клінічний психолог II кваліфікаційної категорії	Стаж роботи за професійною кваліфікацією «Клінічний психолог III кваліфікаційної категорії» 4 роки. Безперервний професійний розвиток (40 годин щороку).	
Клінічний психолог I кваліфікаційної категорії:	Стаж роботи за професійною кваліфікацією «Клінічний психолог II кваліфікаційної категорії» 2 роки. Безперервний професійний	

	розвиток (40 годин щороку).	
Клінічний психолог вищої кваліфікаційної категорії	Стаж роботи за професійною кваліфікацією «Клінічний психолог I кваліфікаційної категорії» 3 роки. Безперервний професійний розвиток (40 годин щороку).	
IV. Абревіатури, скорочення (за потреби)		
V. Опис трудових функцій		
1. Трудові функції, компетентності, знання, уміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія. 2. Для професійних кваліфікацій не нижче п'ятого рівня Національної рамки кваліфікацій зазначається цифрова (цифрові) компетентність (компетентності) за наявності відповідних рамок професійної цифрової компетентності. 3. Трудові дії, предмети і засоби праці (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) (за потреби).		

Трудові функції	Результати навчання				
	Компетентності	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
ТФ-1. Аналіз та ідентифікація потреб	A1. Здатність аналізувати та визначати потреби клієнта / пацієнта	A.1.1. Знання загальних закономірностей психічної діяльності A1.2. Знання про психологічні стани та прояви психологічних труднощів, психічні розлади A.1.3. Знання класифікацій розладів психіки та поведінки (зокрема, МКХ, DSM)	A1.1. Уміння проводити аналіз потреб клієнта / пацієнта A.1.2. Уміння користуватися класифікаціями розладів психіки та поведінки (зокрема, МКХ, DSM); Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ)	A1.1. Взаємодіяти з клієнтом / пацієнтом для визначення потреб у сфері психічного здоров'я	A1.1. У співпраці з клієнтом / пацієнтом визначати його потреби у сфері психічного здоров'я
	A.2. Здатність визначати мету та цілі психологічної роботи	A.2.1. Знання про цілі роботи клінічного психолога та критерії їх досягнення	A.2.1. Уміння встановлювати цілі психологічної роботи A.2.2. Уміння проводити збір інформації про потреби клієнта за допомогою відповідних методів	A2.1. Пропонувати клієнту / пацієнту та обговорювати з ним реалістичні цілі роботи і критерії їх досягнення	A2.1. У співпраці з клієнтом / пацієнтом визначати цілі роботи на основі проведеного аналізу потреб
ТФ-2. Промоція та превенція	B1. Здатність визначати та планувати промоційну та превенційну стратегію для клієнта / пацієнта	B1.1. Знання про вікові та індивідуальні особливості сприймання інформації. B1.2. Знання про фактори розвитку психологічних труднощів і групи ризику щодо розвитку психічних розладів B1.3. Знання про ефективність впливу промоційних та	B1.1. Уміння визначати ключові характеристики сприйняття інформації людиною B1.2. Уміння визначати приналежність людини до груп ризику та аналізувати фактори розвитку психологічних труднощів B1.3. Уміння аналізувати дані про ефективність	B1.1. Чітко формулювати цілі та мету психоедукації у процесі взаємодії з клієнтом / пацієнтом	B1.1. Самостійно відбирати джерела інформації, що спираються на доказові практики здійснення промоції та превенції

		превенційних заходів	промоційної та превенційної стратегії та її доцільність у відповідному контексті		
	B2. Здатність обирати та застосовувати інструменти промоційної та превенційної роботи з клієнтом / пацієнтом	B2.1. Знання різних методів та форм надання промоції і превенції у індивідуальному та груповому форматах B2.2. Знання основ складання промоційних та превенційних програм. B2.3. Знання основ комунікативних стратегій, сприйняття інформації цільовою аудиторією	B2.1. Уміння формувати зміст та обирати методи промоції та превенції, спираючись на аналіз потреб та цілей клієнта \ пацієнта B2.2. Уміння планувати та реалізовувати заходи промоції, превенції (зокрема, доповідь, тренінг, створення наочних матеріалів) B2.3. Навички активного слухання, підтримки мотивації засвоєння нового матеріалу	B2.1. Лаконічно презентувати матеріал промоційної та превенційної програми з акцентом на практичний аспект застосування отриманих знань	B2.1. Самостійно підбирати і застосовувати методи промоції та превенції, з огляду на цілі та мету роботи
	B3. Здатність оцінювати ефективність обраної стратегії та застосування промоційних та превенційних інструментів	B3.1. Знання методів та способів оцінки ефективності, відповідно до встановлених цілей промоційних та превенційних заходів	B3.1. Навички проведення оцінки ефективності промоційних та превенційних заходів (зокрема, аналіз охоплення, зрізи знань, опитування тощо)	B3.1. Робити запит та отримувати зворотний зв'язок від клієнта / пацієнта про ефективність використаних інструментів превенції та промоції	B3.1. У співпраці з клієнтом / пацієнтом та /або його близькими (за потреби), визначати ефективність використаних превенційних та промоційних заходів
ТФ-3. Психодіагностика	C1. Здатність обирати та застосовувати необхідні психодіагностичні	C1.1. Знання теоретичних основ організації та проведення психодіагностики (зокрема, сутність та призначення,	C1.1. Уміння обирати методи психодіагностики, враховувати чинники впливу на ефективність психометричних вимірювань	C1.1. Чітко і зрозуміло формулювати мету та цілі психодіагностики і	C1.1. Самостійно обирати методи психодіагностики та проводити обстеження,

	інструменти	завдання та принципи, сфери використання, етапи) C1.2. Знання класифікації методів психодіагностики (спостереження, клінічне інтерв'ю, скринінги, стандартизовані тести, проєктивні методики тощо) C1.3. Знання критеріїв якості обраного методу психодіагностики (валідність, надійність, стандартизація, наявність доказової бази досліджень про використання обраного методу), рекомендації та обмеження у використанні окремих методів психодіагностики, враховуючи цілі психодіагностики та контекст ситуації C1.4. Знання теоретичних основ проведення обстеження обраним методом психодіагностики	(з боку середовища, психологічного стану та індивідуально-вікових особливостей клієнта, цілей діагностики тощо) C1.2. Навички клінічного інтерв'ю, спостереження, аналізу наявної документації C1.3. Навички організації та проведення психодіагностичного обстеження	надавати інструкції у клієнту в процесі обстеження	спираючись на цілі і мету
	C2. Здатність інтерпретувати результати психодіагностики та формулювати висновки	C2.1. Знання теоретичних основ аналізу та інтерпретації результатів психодіагностики C2.2. Знання теоретичних основ проведення психодіагностики у різних групах (зокрема із врахуванням вікових,	C2.1. Уміння проводити аналіз отриманих показників за результатами діагностики C2.2. Уміння визначати придатність отриманих результатів до інтерпретації на основі відомостей про дотримання вимог до процедури проведення,	C2.1. Формулювати доступно і лаконічно результати психологічного обстеження з огляду на їх мету та завдання	C2.1. Самостійно аналізувати та інтерпретувати результати психодіагностики

		індивідуальних, соціально-психологічних характеристик клієнта / пацієнта) C2.3. Знання основ статистичного аналізу результатів діагностики	особливостей психологічного стану клієнта /пацієнта, за наявності - аналіз спеціальних шкал чи показників достовірності C1.3. Уміння інтерпретувати результати діагностики, відповідно до аналізу результатів та цілей психодіагностичного процесу		
ТФ-4. Рекомендації та скерування	D1. Здатність розробляти та надавати рекомендації для покращення психічного здоров'я	D1.1. Знання заходів і методів покращення психологічного добробуту	D1.1. Уміння складати рекомендації стосовно проведення необхідних інтервенцій D1.2. Уміння давати інструкцію до їх виконання D1.3. Уміння надавати роз'яснення стосовно рекомендацій зацікавленим особам D1.4. Комунікаційні навички D1.5. Мотивувати клієнта / пацієнта до дотримання рекомендацій	D1.1. Чітко формулювати думку та доносити інформацію щодо рекомендацій	D1.1. Самостійно доносити чітку та зрозумілу інформацію до клієнтів / пацієнтів, фахівців тощо
	D2. Здатність скеровувати за подальшою фаховою допомогою	D2.1. Обізнаність про сферу компетентності фахівців у сфері психічного здоров'я	D2.1. Уміння визначати потребу скерування клієнта на консультацію до іншого фахівця D2.2. Навички оформлення супровідної документації для скерування	D2.1. Формулювати у комунікації з клієнтом потребу скерування на консультацію до іншого фахівця	D2.1. У співпраці з клієнтом / пацієнтом та колегами, задіяними у лікуванні, визначати подальшу

					траєкторію впровадження рекомендацій
ТФ-5. Психологічні втручання	Е1. Здатність обирати необхідні психологічні втручання	Е1.1. Знання різних типів та форм психологічного втручання та їх специфіки відповідно до вікових, гендерних, культурних та інших особливостей клієнта / пацієнта Е1.2. Знання психічних розладів, кризових станів, які потребують втручання	Е1.1. Уміння визначати тип, зміст та форму втручання на основі результатів психологічної оцінки (відповідно до ситуації, потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей клієнтів / пацієнтів) Е1.2. Уміння діяти відповідно до протоколів психологічних інтервенцій Е1.3. Уміння користуватися класифікаціями розладів психіки та поведінки (зокрема, МКХ, DSM; МКФ)	Е1.1. Чітко і зрозуміло формулювати мету і завдання психологічного втручання та доносити інформацію про умови й варіанти їх реалізації	Е1.1. У співпраці з клієнтом / пацієнтом визначати тип психологічного втручання
	Е2. Здатність планувати та реалізовувати втручання низької інтенсивності та психологічне консультування	Е2.1. Знання процедури та етапів здійснення різних типів психологічного втручання (зокрема, психологічного консультування, психологічного супроводу, психологічної підтримки, психологічного тренінгу тощо) Е2.2. Знання вимог до реалізації втручань відповідно до потреб клієнтів / пацієнтів, особливостей розвитку та	Е2.1. Уміння визначати етапи та послідовність реалізації втручання Е2.2. Уміння обирати та застосовувати ефективні технології, методики, методи психологічного втручання з доказовою базою досліджень залежно від ситуації, потреб клієнтів, особливостей розвитку та вікових особливостей Е2.3. Навички психологічного консультування в груповому	Е2.1. Взаємодіяти з клієнтом / пацієнтом та / або його близькими (за потреби), використовуючи техніки активного слухання, ненасильницької комунікації	Е2.1. У співпраці з клієнтом реалізовувати втручання низької інтенсивності та психологічне консультування

		вікових особливостей	та індивідуальному форматі, використовуючи доказові методи		
	Е3. Здатність здійснювати кризові втручання	Е3.1. Знання видів кризових ситуацій, способи реагування на екстремальні / надзвичайні події Е3.2. Знання кризових станів, зокрема, таких, що зумовлюють ймовірність спричинення шкоди собі або іншим особам Е3.3. Знання протоколів реагування та специфіки кризових втручань залежно від ситуації, особливостей розвитку та вікових особливостей клієнтів / пацієнтів	Е3.1. Навички надання першої психологічної допомоги у кризових ситуаціях та станах, а також здійснення кризових втручань	Е3.1. Чітко, лаконічно, доступно формулювати думку в процесі здійснення кризових втручань	Е3.1. Самостійно обирати та застосовувати техніки здійснення кризових втручань
	Е4. Здатність планувати та здійснювати заходи психологічної абілітації та реабілітації	Е4.1. Знання психологічних аспектів процесу відновлення та розвитку порушених функцій Е4.2. Знання методів психологічної абілітації та реабілітації	Е4.1. Уміння визначати необхідність й обсяг заходів абілітації та реабілітації Е4.2. Уміння підбирати методи психологічної абілітації та реабілітації Е4.3. Уміння реалізовувати заходи психологічної абілітації та реабілітації Е4.1. Уміння здійснювати оцінку ефективності проведених заходів	Е4.1. Чітко формулювати думку та доносити інформацію про цілі, методи, процедури абілітації та реабілітації	Е4.1. У співпраці з клієнтом / пацієнтом і колегами, залученими у процес абілітації та реабілітації, визначати вид й обсяг втручання та реалізовувати його

	Е5. Здатність до аналізу та оцінювання ефективності психологічних втручань	Е5.1. Знання критеріїв оцінки ефективності психологічних втручань Е5.2. Знання обмежень застосування методів та інструментів психологічних втручань Е5.3. Знання посадових обов'язків	Е5.1. Уміння обрати критерії оцінки ефективності втручань Е5.2. Уміння покроково відслідковувати дотримання процедури втручань. Е5.3. Уміння критично оцінювати ефективність обраних психологічних втручань	Е5.1. Робити запит та отримувати зворотний зв'язок від клієнта / пацієнта про ефективність використаних інструментів психологічних втручань	Е5.1. Самостійно визначати доцільність вибору методів психологічного втручання та дотримання процедури їх застосування
ТФ-6. Професійна взаємодія та ведення документообігу	Н1. Здатність вести документацію, в т.ч. електронну	Н1.1. Знання нормативно-правових актів щодо надання психологічної допомоги населенню Н1.2. Знання керівництв, форм звітності та внутрішніх протоколів закладу та правил оформлення документації психолога, в т.ч. в електронній формі	Н1.1. Уміння орієнтуватися у нормативно-правовій базі, відслідковувати її оновлення Н1.2. Уміння визначати форму, зміст, вимоги до оформлення документації Н1.3. Уміння вести документацію, передбачену посадовими обов'язками, відповідно до вимог в т.ч. в електронній формі Н1.4. Уміння оформляти результати досліджень та психологічних втручань у формі психологічних висновків, в т.ч. в електронній формі	Н1.1. Формулювати думку стисло, однозначно відповідно до вимог професійного документообігу, в т.ч. в електронній формі	Н1.1. Самостійно визначати обсяг та зміст наведеної у висновку інформації, достатньої для її однозначного розуміння суміжними фахівцями, клієнтами / пацієнтами, іншими зацікавленими особами
	Н2. Здатність ефективно взаємодіяти в моно- та мультидисциплінарних командах	Н2. 1. Знання основ соціальної та професійної комунікації Н2.2. Обізнаність у сфері трудових функцій членів моно- чи мультидисциплінарної	Н2. 1. Уміння визначати потребу залучення моно- чи мультидисциплінарної команди на різних етапах роботи з клієнтом / пацієнтом Н2. 2. Уміння взаємодіяти з	Н1.1. Залучати суміжних фахівців до експертної оцінки станів клієнта / пацієнта та робити запит щодо можливих втручань	Н1.1. У співпраці з колегами обирати заходи, спрямовані на покращення психічного здоров'я клієнта / пацієнта

		команди	іншими фахівцями	Н1.2. Узгоджувати план професійних заходів відповідно до загального плану лікування; вносити пропозиції до загального плану лікування	
ТФ-7. Професійний розвиток та підтримка власного психічного здоров'я	G1.3 датність до рефлексії власного рівня професійної компетентності та потреб у її розвитку	G1.1. Знання методів, процедури, техніки самооцінювання / моніторингу власної професійної компетентності G1.2. Знання критеріїв ефективності виконання трудових функцій та стратегій професійного розвитку	G1.1. Уміння здійснювати періодичний аналіз власної професійної компетентності та визначати актуальні потреби професійного розвитку G1.2. Уміння підбирати та застосування інструменти професійного розвитку відповідно до обраної стратегії	G1.1. Взаємодіяти з колегами в рамках громадських професійних об'єднань з метою рефлексії власної професійної компетентності та її меж	G1.1. Самостійно обирати шляхи / способи / програми професійного розвитку відповідно до потреб
	G2. Здатність планувати та реалізовувати професійний розвиток	G2.1. Знання нормативно-правової бази щодо неперервного професійного розвитку, сучасні ресурси (в т.ч. сертифікаційні програми, онлайн-додатки та платформи тощо) G2.2 Знання сучасних досліджень та міжнародних керівництв у сфері психічного здоров'я	G2.1. Уміння здійснювати самоосвіту через відслідковування та ознайомлення з актуальними дослідженнями у сфері психічного здоров'я G2.2. Уміння підбирати навчальні програми, дотримуватися формальних вимог для документального підтвердження професійного розвитку G.2.3. Уміння критично оцінювати отримані знання і навички та приймати	G2.1. Взаємодіяти з колегами в рамках громадських професійних об'єднань з метою неперервного професійного розвитку	G2.1. Самостійно ініціювати активності для підвищення власної професійної компетентності на постійній основі

			рішення про їх застосування у конкретних ситуаціях професійної діяльності G2.3 Уміння використовувати результати новітніх досліджень у практичній діяльності відповідно до завдання діяльності		
	G3. Здатність турбуватися про власний психологічний добробут	G3.1. Знання факторів впливу на психологічний добробут, ризики професійного вигорання на робочому місці G3.2. Знання методів та процедури самооцінювання та турботи про психічне здоров'я на робочому місці	G3.1. Уміння будувати програму турботи про власне психічне здоров'я G3.2. Уміння застосовувати знання щодо психологічної самодопомоги (напр., профілактики вигорання) у професійній діяльності	G3.1 Взаємодіяти з колегами з метою підтримки власного психологічного добробуту	G3.1 Вчасно розпізнавати ознаки професійного вигорання та визначати необхідність звернення за фаховою допомогою/підтримкою
	G4. Здатність формулювати запит та звертатися за супервізією за потреби	G4.1. Знання процедури та алгоритмів реалізації професійної діяльності G4.2. Знання процедур, форм супервізійної підтримки	G4.1. Уміння критично оцінювати межі власної професійної компетенції G4.2. Уміння формувати запит для супервізійної підтримки, коригувати власні професійні дії відповідно до результатів супервізії	G4.1 Взаємодіяти із супервізором з метою отримання супервізійної підтримки	G4.1. Здатність самостійно визначати потребу у супервізії та ініціювати звернення
ТФ-8. Вирішення етичних дилем та інших	J1. Здатність розпізнавати та реагувати на етичні, правові та	J1.1. Знання етичного кодексу психолога, етичних та деонтологічних принципів професійної діяльності	J1.1. Уміння розпізнавати, усвідомлювати бар'єри прийняття рішень у професійній діяльності	J1.1. Чітко та лаконічно формулювати проблеми, пов'язані	J1.1. У співпраці з колегами розпізнавати етичні проблеми та

проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою	нормативні проблеми, які стосуються практики клінічної психології	психолога	(упередження, особистий досвід, мотивація, вплив середовища тощо), враховувати та мінімізувати їх вплив при виконанні трудових функцій	із професійною етикою і практикою; аргументувати свою позицію	обирати оптимальний спосіб реагування на них
	J2. Здатність дотримуватися принципів етики професійної діяльності	J2.1. Знання норм охорони праці та безпеки життєдіяльності J2.2. Знання посадових обов'язків, меж професійної компетентності J2.3. Знання основних положень міжнародних нормативно-правових документів: Конвенція про права людини, Конвенція про права осіб з інвалідністю, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенція про права дитини, Конвенція про права осіб з інвалідністю, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенція про права дитини	J2.1. Уміння діяти в інтересах клієнтів / пацієнтів: дотримуватися принципу нерозголошення конфіденційної інформації (крім випадків, описаних у чинному законодавстві) J2.3. Уміння дбати про права та гідність клієнта / пацієнта, його родичів / опікунів під час надання інформації, отриманої під час роботи J2.4. Уміння сприяти створенню інклюзивного середовища на робочому місці (дотримуватися антидискримінаційних політик)	J2.1. Комунікувати з клієнтами / пацієнтами та колегами, демонструючи доброзичливість та толерантність, послуговуватися нестигматизуючою лексикою	J2.1. Брати відповідальність за здійснені професійні дії та їх наслідки

VI. Розподіл трудових функцій та компетентностей за професійними кваліфікаціями (за потреби)
VII. Відомості про розроблення та затвердження професійного стандарту
1. Повне найменування розробника професійного стандарту
2. Назва та реквізити документа, яким затверджено професійний стандарт
3. Реквізити висновку суб'єкта перевірки про дотримання вимог Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів під час підготовки проєкту професійного стандарту
4. Реквізити висновку репрезентативних всеукраїнських об'єднань професійних спілок на галузевому рівні про погодження проєкту професійного стандарту
VIII. Дата внесення професійного стандарту до Реєстру
IX. Рекомендована дата перегляду професійного стандарту